

TÜRK AKADEMİSİ
SİYASİ SOSYAL STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VAKFI

YOLSUZLUK, RÜŞVET VE KARA PARA SORUŞTURMASININ ARDINDAN TÜRKİYE’NİN DEĞİŞEN SİYASÎ, SOSYAL VE EKONOMİK TABLOSU

TÜRK AKADEMİSİ SİYASİ SOSYAL STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VAKFI

TASAV

Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi
Değerlendirme No. 3 // Şubat 2014
www.turkakademisi.org.tr

TÜRK AKADEMİSİ Siyasi Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı (TASAV)

Türkiye’de ve dünyada, yaşanmış ve yaşanmakta olan olayları; siyasî, sosyal, tarihî ve kültürel derinlik içinde ve stratejik bir bakış açısıyla değerlendiren, yeni tasarımlar ortaya koyarak gelecek vizyonu oluşturan bir düşünce kuruluşudur.

TASAV, bilimsel kıstasları esas alarak ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde araştırma, inceleme ve değerlendirme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Çalışmalarını hiçbir kâr amacı gütmeyen ilgililer ile paylaşan TASAV; tarafsız, doğru, güncel ve güvenilir bilgiler ışığında kamuoyunu aydınlatmaya çalışmaktadır.

TASAV’ın amacı; ülkemizin ekonomik, sosyal, siyasî, kültür ve eğitim hayatının geliştirilmesine; millî menfaat ve birlik anlayışının, insan hak ve özgürlüklerinin, demokrasi kültürünün, jeopolitik ve jeostratejik düşünce biçiminin yaygınlaştırılmasına; toplumda millî, vicdanî ve ahlâkî değerlerin hâkim kılınmasına ve Türkiye’nin dünyadaki gelişmelerin belirleyicisi olmasına bilimsel faaliyetler aracılığıyla katkı sağlamaktır.

ARAŞTIRMA MERKEZLERİ

TASAV, aşağıda belirtilen altı Stratejik Araştırma Merkezi vasıtasıyla çalışmalarını yürütmektedir:

1. Dış Politika Araştırmaları Merkezi
2. Güvenlik Araştırmaları Merkezi
3. Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi
4. Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Merkezi
5. Ekonomi Araştırmaları Merkezi
6. Enerji Araştırmaları Merkezi

YOLSUZLUK, RÜŞVET VE KARA PARA SORUŞTURMASININ ARDINDAN TÜRKİYE’NİN DEĞİŞEN SİYASÎ, SOSYAL VE EKONOMİK TABLOSU

TASAV

Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi

Değerlendirme No: 3 // Şubat 2014

www.turkakademisi.org.tr

Bu yazının tüm hakları saklıdır. Yazının telif hakkı TASAV’a ait olup kaynak gösterilerek yapılacak makul alıntılar dışında önceden izin almadan kullanılamaz ve çoğaltılamaz.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
1) 17 ARALIK 2013 TARİHİNDEN SONRAKİ GELİŞMELER.....	3
2) MESELENİN SİYASÎ BOYUTU	8
3) MESELENİN HUKUKÎ BOYUTU	11
4) MESELENİN MİLLÎ GÜVENLİK BOYUTU.....	13
5) MESELENİN EKONOMİK BOYUTU.....	15
6) MESELENİN DIŞ POLİTİKA BOYUTU	18
SONUÇ.....	22

YOLSUZLUK, RÜŞVET VE KARA PARA SORUŞTURMASININ ARDINDAN TÜRKİYE’NİN DEĞİŞEN SİYASÎ, SOSYAL VE EKONOMİK TABLOSU

GİRİŞ

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının esasen 2012 yılından itibaren yürüttüğü “ceza soruşturması” kapsamında, 17 Aralık 2013 günü, içinde AKP’li bakan çocukları, belediye başkanı, bürokrat ve işadamlarının da bulunduğu 52 kişinin rüşvet, kara para aklama ve usulsüz imar işlemleri nedeniyle gözaltına alınması, arama işlemleri yapılması ve yapılan aramalarda el konulan suç delilleri, başta AKP olmak üzere tüm kamuoyunda şok etkisi yapmıştır. Şok etkisinin esas sebebi iddiaların boyutu ve ilişkili olduğu kişilerin pozisyonu olmuştur. Soruşturma faaliyetlerinin devam ettiği süreçte gözaltına alınanların sayısı 91’e kadar yükselmiştir.

Hemen belirtmek ve önemle vurgulamak gerekir ki 17 Aralık 2013 tarihinden itibaren yaşanan gelişmeler değerlendirilirken “operasyon” kavramı yerine “ceza soruşturması” kavramının kullanılması terminolojik açıdan daha doğru olacaktır. Her ne kadar konu kamuoyunda “17 Aralık operasyonu” olarak ifade edilmekteyse de “operasyon” söylemi; hükümet, AKP ve ona destek veren medya ve diğer çevreler tarafından ortada “ceza soruşturması yapılmasını gerektiren bir suç bulunmadığı, Gülen cemaati ve dış güçler tarafından millî iradeye karşı bir operasyon yürütüldüğü” algısını oluşturmaya ve benimsetmeye matuf olarak kullanılmaktadır. Oysa sırf kamuoyu ile paylaşılan delillerin bile “yolsuzluk, rüşvet ve kara para aklama” suçları yönünden “kamu davası” açmaya yeterli olduğu açıktır. Kaldı ki söz konusu dosyalar kapsamında “Cumhuriyet Savcıları” tarafından ulaşılan ve fakat henüz kamuoyu ile paylaşılmayan delillerin neler olduğu bilinmemekle birlikte; söz konusu delillerle ilgili takdir ve bu deliller uyarınca hüküm verme yetkisi “yüce Türk milleti” adına bağımsız mahkemelere aittir. Nitekim soruşturma konusu olan yolsuzluk, rüşvet ve kara para aklama suçlamalarına yönelik yargı süreci devam etmektedir.

Medyaya yansıyan soruşturmaya dair kayıtlardan, aramalarda el konulan paralardan ve sızdırılan belgelerden, olayın kimlere ulaştığı ve nasıl bir derinlik kazandığı ana hatlarıyla ortaya çıkmıştır. Buna göre AKP’li bakanlar, belediye başkanı, bakan çocukları ve yakınları, bürokrat ve iş adamlarıyla birlikte bu işin Başbakan’a ve ailesine kadar uzandığı kamuoyuna yansımıştır. 25 Aralık 2013 günü rüşvet ve yolsuzluğa adı karışan üç bakanın istifa etmesi ve yolsuzluk iddialarıyla gündeme gelen dört bakanın da kabine dışı kalmasıyla birlikte, hükümet ve Cumhurbaşkanınca zımnen de olsa ikrar edilen yolsuzluk soruşturması yeni bir boyut kazanmıştır.

Ne yazık ki ülkemizde karanlık ilişkiler içerisinde; işadamlarının, kamu görevlilerinin ve siyasetçilerin aktif rol oynadığı yolsuzluk örnekleriyle karşılaşmaktadır. Son 11 yıldır yaşananlar temiz toplum, temiz siyaset, dürüst yönetim gibi değerlerin hayata geçirilmesi ihtiyacını doruğa çıkarmıştır.

Yolsuzlukların ve siyasî etiğe sığmayan davranışların özellikle ülkeyi yönetme sorumluluğu taşıyanlarca yapıldığı ve bunların kirliliklere bulaştığı toplumlarda, yozlaşma her alana yayılmakta, toplumun çeşitli kesimlerine de sirayet edebilmektedir. Bir yandan da bu kirli ilişkilerin ortaya çıkmasıyla seçtiği siyasilerden dürüst bir yönetim bekleyen kamuoyunun kahir ekseriyetinde; önce hükümete, ardından siyasete ve devlete karşı güvensizlik oluşmaktadır. Bu olayların tekrarı ise bu güvensizliği derinleştirmekte ve kalıcı hâle getirmektedir.

Çok iyi bilinen bir husustur ki “temiz toplum” idealine ulaşmak; ancak, karar verme ve toplumu yönlendirme konumunda bulunanların etik kurallara uymaları, yolsuzluk ve usulsüzlüklerle mücadele konusunda kararlı ve inançlı olmaları hâlinde mümkün olabilmektedir.

Demokrasilerde temel sorumluluk siyasî partilere, bakan ve milletvekillerine düşmektedir. Bu sebeple de siyasetçilerin yaşam tarzları ve davranışları ile topluma örnek olmaları, erdemli ve ilkeli tavırları ile de toplumun güvenini kazanarak demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla tesisini sağlamaları gerekmektedir.

“Yolsuzluk” mutlak kötüdür. Bu kötülüğün topluma yansıyan ve topyekûn toplumu etkileyen ağır ekonomik ve sosyal maliyetleri olmaktadır. Bununla beraber yolsuzluğun esas maliyeti hukukî ve siyasîdir. Milletin birikimlerinin hak etmeyenlere peşkeş çekilmesi anlamına gelen yolsuzluğu yapan ve kirliliğe bulaşan herkesin belirtilen maliyetlere katlanmak durumunda olmaları da kaçınılmazdır.

Esasen bu tür yozlaşmalara yol açan sebeplerin başında açıklık, dürüstlük ve hesap verebilirlik ilkelerinin siyasette kurumsallaştırılamaması ve bireysel çıkar ilişkilerinin önüne geçecek etkin bir kontrol sisteminin oluşturulamaması gelmektedir.

Her bakana göre değişen eğitim sisteminde bir türlü giderilemeyen çarpıklıklar, siyasallaşan hukuk sistemindeki belirsizlik ve boşluklar, idarî sistem içindeki hantal kurum ve kuruluşlar ile liyakatsiz kamu görevlileri, şahsî çıkarlarını kamu yararının önünde tutan yönetici ve siyasiler yolsuzluklar için uygun ortam hazırlamaktadır.

Bugün ortaya çıkan tabloya göre devlet çarkı işlememektedir. Devlet içinde kavga vardır. Devletin kurumları ve kuralları keyfice tahrip edilmektedir. Adli Kolluk Yönetmeliği’nin değiştirilmesi ve HSYK’nın yapısının değiştirilerek yargının adeta Adalet Bakanı’nın kontrolüne teslim edilmesi bu kapsamda yapılan girişimlerdir. Kamuoyunda bu tür girişimlerin demokratik gereklilik ve kamu yararı odaklı değil, yolsuzlukları örtbas etme amaçlı olarak yapıldığı inancı vardır.

Hükümetin bu girişimleri, eş zamanlı olarak piyasaları da tedirgin etmiştir. Çapının giderek büyüyeceği anlaşılan yolsuzluk ve rüşvet iddialarının başka gündemlerle üzerinin örtüleceği endişesi, ekonomide çalkantı ve istikrarsızlık getirmiş, güvensizliği derinleştirerek beraberinde ekonomik kriz riskini de artırmıştır.

Her ne kadar hükümet yetkilileri piyasalardaki olumsuzlukları yolsuzluk ve rüşvet soruşturmasına bağlasa da sorunun kaynağı yolsuzluğun kendisidir. Bu gibi yaklaşım tarzları da ancak gündemi değiştirme, olayları saptırma ve kamuoyunu başka şeylerle meşgul etme çabası olarak değerlendirilebilecektir.

Anayasa'nın 104'ncü maddesi, Cumhurbaşkanı "Anayasa'nın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetir" hükmünü amirdir. Ülkede olup bitene bakıldığında polisin savcının emrini yerine getirmediği, Başbakan'ın savcıya talimat gönderdiği, HSYK ve yargının Adalet Bakanı'na bağlanmaya çalışıldığı, yolsuzluk ve rüşvetle ilgili soruşturmada rol alan Emniyet personelinin tamamının görevden alındığı, bürokrasinin alt üst edildiği bir durumda devlet içinde hangi uyumdan söz edilebilecektir?

Kurumların çatıştığı, kuralların otoriter bir yönetim anlayışı ile yolsuzlukları örtbas etmeye dayalı tasarlandığı, hükümetin yolsuzlukları ortaya çıkaranlarla hesaplaşmaya giriştiği, siyasetin gerginleştiği, toplumun yeni yeni kamplara ayrıldığı ve kutuplaştığı, ekonomide kriz çanlarının çalmaya başladığı bir ortamda devlet çarkının sağlıklı işlediği nasıl söylenebilecektir?

Kamu kurumları arasındaki uyumsuzluğun devletin âli menfaatlerini haleldar eder hâle çoktan geldiği, kurumlar arasında eşgüdüm bir yana hukuk sisteminin tam bir karmaşaya sahne olduğu bir ortamda dahi Cumhurbaşkanı inisiyatif almaktan kaçınmıştır. Bu tavır ise geleceğe dönük farklı siyasî mülâhazaları da beraberinde getirmiştir.

Kafalardaki soru işaretlerinin bitmesi ve piyasaların normalleşmesi, ülkeyi yönetme sorumluluğu taşıyan siyasilerin, yolsuzluk ve usulsüzlüklerin üzerine tereddütsüz gidileceği ve yargıya bu konuda tam destek verileceği yolunda teminat vermeleri ile mümkün olabilecektir. Aksi takdirde yaşanmakta olan kriz, siyasetin de ekonominin de yakın geleceğini derinden etkileyecektir.

Yolsuzluk ve rüşvet iddialarının Türkiye'de ortaya çıkardığı durumu; siyasî, hukukî, dış politika, güvenlik ve ekonomik boyutlarıyla değerlendirmek mümkündür. Ancak bundan önce, bu süreçte yaşananların kronolojik olarak kısaca hatırlatılması, meselenin tüm boyutlarıyla anlaşılması açısından faydalı olabilecektir.

1) 17 ARALIK 2013 TARİHİNDEN SONRAKİ GELİŞMELER

17 Aralık 2013 tarihinde "yolsuzluk ve rüşvet" soruşturması kapsamındaki gözaltılar başladıktan hemen sonra, Türkiye'nin siyasî, sosyal ve ekonomik

görünümünü tümünden etkileyen ciddî bir kargaşa ortamı ortaya çıkmış; altı çizilmesi ve hatırdan tutulması gereken önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye'deki mevcut durumu iyi tahlil edebilmek için göz önünde bulundurulması gereken gelişmeler şu şekilde sıralanabilir:

- Adalet Bakanı'nın yargıya müdahale olarak algılanan bazı görüşmeleri olmuştur. Ardından soruşturmayı yürüten savcının yerine yeni bir savcı atanmıştır.
- Söz konusu soruşturmada görevli polis müdürleri ve polis memurları görevden alınmış ve yerleri değiştirilmiştir. Başta Emniyet'te olmak üzere BDDK, MASAK, TRT ve bakanlıklar ile bağlı ve ilgili birçok kurumda görevden almalar ve yer değiştirmeler gerçekleştirilmiştir.
- Bu süreçte en önemli hadiselerden birisi de Adlî Kolluk Yönetmeliği'nin değiştirilmesi girişimi olmuştur. Bu girişim Danıştay'dan geri dönmüştür.
- Bakan ve milletvekili istifaları ile kabine değişikliği yolsuzluk olaylarının boyutunun ve kamuoyunda yaptığı etkinin ilk siyasî yansıması olarak gerçekleşmiştir. Kamuoyu bu süreçte bir yandan da hükümet üyeleri, AKP yöneticileri ve Başbakan'ın yolsuzlukları örtbas etme girişimi ve üretilen bahanelerine şahit olmuştur. Bu kapsamda devlet içinde "çete" ve "paralel yapılanma" söylemleri geliştirilmiştir.
- Hükümet ve yandaş medya tarafından, "ortada ceza soruşturması gerektiren bir durum olmadığı, ülkemize yönelik siyasî ve dış destekli bir operasyon yürütüldüğü" yönünde kampanya başlatılmıştır. Rüşvet ve yolsuzluğun bütün boyutlarıyla ortaya saçıldığı bu durumda dahi, olayın aktörleri kendilerince bahaneler üretmeye ve kamuoyunu da bu argümanlara inandırmaya çalışmışlardır.
- Hâkimler ve savcılar üzerindeki baskılar üzerine bir açıklama yapan HSYK, hükümet uygulamalarının yargıya müdahale girişimleri olduğuna dikkat çekmiştir. Soruşturmadan el çektirilen bir savcı ise yaptığı açıklamada, işinin yapılmasına mani olunduğunu söylemiştir.
- Türk Silâhlı Kuvvetleri tarafından da olaylarla ilgili yazılı açıklama yapılarak "Türk Silâhlı Kuvvetleri, hiçbir şekilde siyasî tartışmaların içerisinde yer almak istememektedir" denilmiştir.
- Başbakan görevden alınan İstanbul Cumhuriyet Savcısı ile hesaplarının daha bitmediğini söyleyerek alenî ve bir devlet adamına yakışmayan bir üslûpla tehditte bulunmuştur.
- Geçmiş dönemlerde Adalet Bakanlığı yapan Mehmet Ali Şahin, Yargıtay'da bir işadamına ait dosyanın karar için Pensilvanya'ya gönderildiğini ve Fethullah Gülen'den nasıl hüküm tesis edileceğine dair kanâat sorulduğunu söyleyerek, kendince yargıdaki "paralel yapılanma"ya dikkat çekmiştir.

- Bu süreçte iş çevresi de açıklamalar yapmaya başlamış, önce Hürriyet gazetesi, ardından da Sabancı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Güler Sabancı, rüşvet ve yolsuzluk soruşturmalarıyla ilgili gelişmeleri endişeyle izlediklerini belirtmiştir. TUSİAD genel kurulunda TUSİAD Başkanı, hukukun üstünlüğünün ve yargı bağımsızlığının önemine vurgu yapmış, yaşanan süreçte ekonomide meydana gelen olumsuz gidişe dikkat çekmiş, “Bu şartlarda ülkeye yabancı sermaye gelmez!” diyerek hükümeti uyarmıştır.
- Bu arada AKP-Cemaat (Fethullah Gülen grubu) atışmaları karşılıklı olarak devam etmiş, kendi gazetelerinde ve televizyonlarında daha düne kadar birçok hukuksuzluğa karşı duyarsız ittifak içinde davranır iken bu ittifakın yerini ağıza alınmadık hakaretlerle birbirlerini eleştirmeleri almıştır. Nitekim Türkiye Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı, hükümetin “paralel yapı” suçlamalarına cevap verirken sert eleştiriler ve ağır ithamlarda bulunmuştur.
- Genelkurmay karargâhında Anayasa Mahkemesi üyeleri ile kuvvet komutanlarının yemek yediği ortaya çıkmıştır. Burada Başbakan’ın başdanışmanı Yalçın Akdoğan’ın cemaatin TSK’ya komplo kurduğu ve delil uydurulduğu yolundaki iddiası üzerine ne yapılabileceğinin konuşulduğu kamuoyuna yansımıştır.
- Genelkurmay Başkanlığı Türk Silâhlı Kuvvetleri adına, Balyoz ve Ergenekon gibi TSK mensuplarının yargılandığı davalar hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı’na suç duyurusunda bulunmuştur. Suç duyurusunda, TSK’nın muvazzaf ve emekli personelinin yargılandığı davalar ile ilgili olarak “TSK’yı hedef alacak şekilde suç delilleri üretildiği, suç delillerinin manipüle edildiği” gibi suçlamalar yer almıştır.
- CHP milletvekili Mustafa Balbay’ın ardından 5 BDP’li milletvekilinin başvurusu da kabul edilerek tahliye olmaları sağlanmış, ardından da söz konusu milletvekilleri TBMM’de yemin etmiştir. Daha önce CHP milletvekili Mehmet Haberal’ın da tahliye edildiği hatırlanırsa, 2011 yılı milletvekili genel seçimlerinde seçilerek milletvekili olan tutuklu milletvekillerinden sadece MHP milletvekili Engin Alan tutuklu kalmıştır. MHP yetkilileri bu durumu Engin Alan’ın PKK’lıların serbest bırakılması karşılığında rehin olarak tutulması olarak değerlendirerek, yeniden yargılanma talepleriyle ortaya çıkan gelişmelerin PKK’lıları kurtarma odaklı bir operasyon olduğuna dikkat çekmişlerdir.
- Başbakan Erdoğan, 17 Aralık yolsuzluk ve rüşvet soruşturması ile ilgili olarak Dolmabahçe’deki çalışma ofisinde gazeteci ve yazarlarla kahvaltıda biraraya gelerek, yapılan ceza soruşturmasının “dış destekli bir darbe girişimi” olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Ancak toplantıya katılan gazetecilerin sadece belli medya gruplarına ait gazetecilerden ve bazı yandaş medya mensuplarından oluşması ve Başbakan’a eleştirel hiçbir soru yöneltmemesi, bu görüşmenin bir basın toplantısından ziyade; “yönlendirme”, ne yazacaklarını “dikte” ettirme ve

nihayet yolsuzluk, rüşvet ve kara para aklama iddialarına karşı “ortak argüman geliştirme” toplantısı olduğu izlenimini kuvvetlendirmiştir.

- Türkiye Barolar Birliği Başkanı Metin Feyzioğlu önce Cumhurbaşkanı ardından da Başbakan’la görüşerek Ergenekon, Balyoz ve KCK davası tutuklu ve sanıklarının yeniden yargılanmasına ilişkin hazırladıkları yasa önerisini onlara sunduğunu, Başbakan’ın da bu tekliflerine sıcak yaklaştığını ifade etmiştir.
- Bu süreçte MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, yeniden yargılama talebinin altında PKK taleplerinin yerine getirilme girişiminin yattığını belirterek, mer’i mevzuatımızda ilâve delillerin olması hâlinde yeniden yargılanma yolunun zaten açık olduğunu, bu sebeple yeni bir düzenlemeye gerek bulunmadığını ifade etmiş ve Barolar Birliği Başkanı’nın görüşme talebini geri çevirmiştir.
- Geçmişte Ergenekon adı verilen soruşturmayı da yürüten Savcı Zekeriya Öz, Başbakan’ın kendisine gönderdiği 2 kişi tarafından uyarıldığını, davayı bırakması gerektiğinin söylendiğini ifade etmiş, Başbakan da savcı Öz’ün bir işadaminin hesabından tatil yaptığını, 22 kere yurt dışına çıktığını, bunları hangi paralarla yapabildiğini sormuştur.
- Ali Ağaoğlu Savcı Öz’ün Dubai’de kendileri tarafından ağırlandığını belirtmiş, Savcı Öz ise bunları yalanlayarak “22 kere yurtdışına çıktığımı ispat etsinler, meslekten istifa ederim” demiştir. Bunun üzerine Savcı Öz’ün geçici olarak görev yeri değiştirilmiştir.
- Başbakan, “28 Şubat post-modern ise, bu bize yapılan dost-modern darbedir” diyerek kendi popülaritesini tahkime yönelik yeni bir argümanı siyasete armağan etmiştir.
- İzmir’de Devlet Demiryolları’ndaki (TCDD) yolsuzluk iddiaları hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında ise eski Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım’ın bacanağının da rüşvet alırken görüntülediği iddia edilen olayla ilgili olarak 23 kişi tutuklanmıştır.
- Economist dergisindeki değerlendirmede, “Türkiye’de yolsuzluk ve rüşvet soruşturmalarıyla ilgili Aralık sonunda başlayan sürecin Türkiye’de işleri kontrolden çıkarmaya başladığı” kanısını doğurduğu belirtilmiştir.
- Yaşanan süreçte anlamlı bir sessizliğe bürünen Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, neden sonra harekete geçmiş ve parti genel başkanları ile Cumhurbaşkanlığı Köşkü’nde ayrı ayrı görüşmeler yapmıştır.
- İHH ve El Kaide’ye ilişkin soruşturmalarda bazı tutuklamalar olmuştur.
- HSYK içinde önce daireler arasında üyelerin yerleri değiştirilmiş, ardından da hazırlanan hâkim-savcı kararnamesi ile kritik görevlerde bulunan ve önemli soruşturmalara imza atan birçok savcı ve hâkimin yerleri değiştirilmiştir.

- HSYK Kanunu'nda değişiklik içeren kanun teklifinin TBMM Adalet Komisyonu'ndaki görüşmeleri şiddetli tartışmalara ve kavgaya sahne olmuştur. Genel Kurul'a inen kanun teklifinin yasalaşması AB'nin ve Cumhurbaşkanı'nın girişimi ile durdurulmuş, AKP'li yetkililer teklifin geri çekilebileceğine işaret etmiştir.
- Değiştirilen dört bakandan sonra Adalet Bakanı Bekir Bozdağ hakkında da fezleke düzenlenmiştir.
- Şike davası olarak bilinen davanın Yargıtay aşaması sonuçlanmış ve Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım'ın cezası Yargıtay tarafından onanmıştır.
- Tüm bu gelişmelerin yaşandığı sırada bir yandan bölücübaşı ile görüşmeler devam etmiş, yol haritaları gelip gitmiştir. PKK silâhlarını bırakmadığı gibi kendisine olan katılımları artırmış, dolayısıyla bölücülük dikkatlerden uzak bir şekilde mesafe kazanmıştır. Irak'ta Türkmen varlığını tehdit eden iş ve faaliyetler olduğu gibi devam etmiş, Suriye'de PYD ve diğer terör örgütleri bağımsızlık ilân etmiş, Türkiye'nin etrafı ateş çemberine dönmüştür. İç ve dış gelişmeler aynı zamanda Türkiye'nin millî güvenliğini de etkilemiştir.
- Hâlen emniyet bürokrasisinde, yargıda, bakanlıklarda ve diğer kurumlarda görevden almalar, yer değiştirmeler devam etmekte, savcıların yapmaya çalıştıkları soruşturmalar engellenmekte, yolsuzluk iddialarının üstü örtülmeye, yaratılan başka gündemlerle unutturulmaya çalışılmaktadır. Siyaset gerginleşmekte, piyasalar tedirginliğini sürdürmektedir. ABD Doları Ocak sonu itibarıyla 2,3 TL'yi geçmiş, Merkez Bankası müdahalesi de doların yükselişine engel olamamıştır.
- 3 Şubat 2014'te Başbakan Almanya seyahati öncesi "paralel yapının devletin bekasını tehdit eder hâle geldiğini" söylemiştir. Aynı gün Gazeteci ve Yazarlar Vakfından yapılan açıklamada ise "Anayasal düzen, güçler ayrılığı, yargının bağımsızlığı ve hukukun üstünlüğünün riske girmemesi adına Sayın Cumhurbaşkanını göreve çağırıyoruz" denilmiş, ayrıca Başbakanın söylemleri kastedilerek "En üst düzeydeki siyasilerce dile getirilen, nefret suçu oluşturan söylemlerle toplum gerilmekte ve kasten kutuplaştırılmaktadır." ifadelerine yer verilmiştir.

Gelinen noktada Türkiye'nin demokratik teamüllere dayalı olarak bu süreci salimen atlatabilmesi çok önemli hâle gelmiştir. Çatışmaların, ekonomik ve siyasî kaosun sürdürülemez bir nitelik kazandığı bu ortamda, hukukun ve demokrasinin sürdürülebilmesi en önemli beklenti hâlini almaya başlamıştır. Kaygı verici gelişmelerin giderilmesi ise, ancak hukuka riayet ve demokrasiye itaatle mümkün olabilecektir.

2) MESELENİN SİYASÎ BOYUTU

Gelişmelerin siyasî boyutunun “yolsuzluk ve rüşvet” soruşturması ile başlayan süreçte AKP-Cemaat ilişkisi bağlamında öne çıktığı görülmektedir. Yıllardır devam eden simbiyotik ilişki biçiminin sona erdiğini gösteren gelişmeler, beraberinde AKP açısından siyasî birtakım sonuçların da doğmasına zemin hazırlamıştır.

Son günlerde ülke gündemini işgal eden ve Türk siyasî hayatında yeni bir milât olması da muhtemel olan Cemaat-AKP çatışması, çeşitli açılardan Türkiye’de bazı hasarlara yol açacak bir nitelik taşımaktadır.

27 Nisan 2007 e-muhtırasından 2009 senesine kadar Cemaat-AKP birlikteliği sürmüş, bu işbirliği 12 Eylül 2010 Referandumu’nda doruğa çıkmıştır. AKP-Cemaat arasındaki söz konusu işbirliği 2011 genel seçimlerinde de devam etmiş, ancak ilişkideki karşılıklı güven ve sıcaklık yavaş da olsa aşınmaya başlamıştır. Kamuoyuna mal olmuş muhtelif simaların Ergenekon davası kapsamında tutuklanmaları tutum farklılığının belirginleştiği bir aşama olmuştur. Sonraki süreçte bu farklılıkların artmasıyla ilişkiler bir gerilmiş bir yumuşamıştır.

Ortaya çıkan mini krizler arabulucuların desteğiyle yatıştırılmış, anlaşmazlıklar sürse de bunlar genellikle büyütülmemiş, en azından dışarıya yansıtılmamış ve iki odağın kendi arasında yürüttüğü pazarlıklarla çözülmüştür. 2013 Kasım ayında ise, dersanelerin kapatılması krizi ile ittifak ciddî ve muhtemelen geri döndürülemez biçimde bozulmuş, bu iki yapı arasında açıktan bir çatışma başlamıştır. Denilebilir ki 2009-2013 yılları arasında AKP ve Cemaat birçok hususta ihtilâfa düşmüş, hatta karşı karşıya gelmiş olsalar dahi, kırılan kol yen içinde kalmış ve bu ihtilâflar hiçbir biçimde “açık” çatışmaya dönüşmemiştir. Cemaat ile AKP’nin birçok konuda farklı düşündükleri, bazı kritik konulara temelden farklı baktıkları bilinmekle birlikte, son dönemde yaşanan ihtilâflar güvenlik, dış politika ve yargı alanlarında dikkat çekici bir şekilde yoğunlaşmıştır.

- 13 Nisan 2009 tarihinde Ergenekon soruşturmaları kapsamında Türcan Saylan’ın evine baskın düzenlenmesi,
- Mavi Marmara olayının ardından Fethullah Gülen’in Wall Street Journal gazetesine verdiği mülâkatta AKP çevrelerine göre “İsrail yanlısı” Cemaat çevrelerine göre “Türkiye’yi akl-ı selime davet eden bir tutum sergilemesi (Mayıs 2010),
- Bazı gazetecilerin (Ahmet Şık, Nedim Şener) Oda TV davası kapsamında tutuklanmaları (Mart 2011),
- Oslo görüşmelerinin ses kayıtlarının sızdırılması (Eylül 2011), yurt çapındaki KCK tutuklamaları (Ekim 2011),
- Genelkurmay Eski Başkanı İlker Başbuğ’un tutuklanması (6 Ocak 2011),

- Özel yetkili savcı Sadrettin Sarıkaya'nın MİT Müsteşarı Hakan Fidan ve bazı üst düzey MİT yetkililerini Oslo görüşmeleri kapsamında ifadeye çağırması ve karşılığında hükümetin sert tepkisi ile beraber alınan bürokratik önlemler (7 Şubat 2012),
- Gülen'in yolsuzluklar ile ilgili bir sohbet görüntüsünün yayınlanmasından sonra Kamu İhale Kurumu'na (KİK) yapılan yolsuzluk baskını ve neticesinde KİK üst düzey yöneticilerinin gözaltına alınması (Şubat 2012)

gibi olaylar, bugün belirginleşen ve somut bir çatışmaya dönüşen AKP-Cemaat çekişmesinin bir nevi siyasî altyapısını teşkil etmiştir.

Kasım 2013'te hükümetin dershaneleri kapatmaya yönelik çalışmalarının medyaya yansması, Cemaat ile AKP'yi aleni bir şekilde karşı karşıya getirmiştir. Dershane tartışmaları sürerken, AKP Hükümeti'nin 2004 senesinde MGK toplantısında "Türkiye'de Nurculuk ve Fethullah Gülen Eylem Planı"nın altına imza atmış olduğunun Taraf gazetesinde belgeli olarak yayınlanması bir anda tartışma ortamını sertleştirmiştir. MGK kararlarının yayınlanmasının ardından başlayan fişleme tartışmaları ve hükümetin uygulamaya koyduğu "fişleme" belgelerinin yayınlanması, hükümeti hem kamuoyu hem de Cemaat nezdinde zor duruma düşürmüştür.

Tarafların dershaneler ve fişlemeler eksenindeki çatışmaları 17 Aralık'taki "Yolsuzluk ve Rüşvet Soruşturması" ile başka bir boyuta taşınmıştır. Aralarında bakanlar, bakan çocukları, işadamları, bürokratlar ve AKP'li belediye başkanının da bulunduğu birçok ismin karıştığı yolsuzluk soruşturması hükümeti derinden sarsmıştır. Sonraki günlerde iddialarda adı geçen bakanlardan üçü istifa etmek zorunda kalmış, bir diğeri ise kabine değişikliğinde görevden alınmıştır. Hükümet bu soruşturmanın şokunu atlatamamışken, ikinci dalga soruşturma gündeme düşmüştür. Adı uluslararası teröristler listesinde de yer alan Yasin El-Kadı ile Başbakan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ın beraber ticaret yaptıklarına, hükümet mensuplarının bazı işadamları ile ihale pazarlığı yürüttüklerine ve usulsüz işlemler tesis ettiklerine dair ses ve görüntü kayıtları medyaya sızmıştır.

Rüşvet ve yolsuzluk soruşturmaları hükümetin zaten var olan otoriter tutumunun dozajını bir hayli artırmıştır. Cemaat -AKP çatışmasında gelinen noktada, hükümetin, sadece darbe dönemlerinde görülebilecek bir otoriterleşme eğilimi içinde olduğu şüphe götürmez bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Yolsuzluk soruşturmaları devam ederken hükümetin yargıya doğrudan müdahale etmesi, bu kapsamda soruşturmayı yürüten yargı ve emniyet mensuplarının görevlerinden alınması, HSYK'nın yetkilerinin Adalet Bakanı'nın tasarrufları ile sınırlandırılması, AKP Hükümeti'nin gittikçe otoriter bir tutum aldığının ve güçler ayrılığı ilkesini hiçe saydığının en açık göstergeleridir.

Diğer yandan, Başbakan'ın başdanışmanı Yalçın Akdoğan, Ergenekon ve Balyoz davalarını kast ederek, sanki bu davalar başlayalı seneler olmamış gibi "millî orduya

kumpas kurulduğunu iddia etmiştir. Bu iddia sonucunda Ergenekon ve Balyoz sanıklarının yeniden yargılanma talepleri gündeme gelmiş, KCK ve futbolda şike gibi birçok davanın sanıkları da Akdoğan'ın yazısına atıfla yeniden yargılanma ve tahliye taleplerinde bulunmuştur.

Bu siyasî ve hukukî keşmekeş arasında, çeşitli kurumlara yönelik yolsuzluk soruşturmaları İstanbul dışındaki illere de yayılmıştır. Emniyet ve yargı mensuplarının insanî yardım malzemesi taşıdığı ifade edilen tırlara baskın düzenlemeleri ve tırların aranmalarının MİT tarafından engellenmesi ise, bambaşka bir kriz doğurmuştur. Tırların Suriye'de konuşlanan El-Kaide adlı terör örgütüne silâh taşıdığı iddiaları, hükümetin uluslararası kamuoyu nezdindeki itibarını derinden sarsmıştır.

Bütün bu operasyonlar devam ederken hükümetin ve yandaş medyanın Ergenekon, Balyoz ve futbolda şike davaları konusunda jet hızıyla tavır değiştirmesi ibret verici bir sahne olarak kayda geçmiştir. Bu durum, aynı zamanda, Erdoğan'ın "tek adamlığı"nın kendi tabanı ve etki alanında ne derece müesseseseleştiğinin de bir göstergesi olmuştur.

Başbakan Erdoğan'ın gittikçe otoriterleşen tavrı, aynı zamanda irrasyonel bir siyaset söylemini de pekiştirmiştir. Başbakan ve hükümet yandaşlarının hazırlıksız yakalandıkları muhalif bir söylem karşısında mantık dışı komplo teorileri sunmaları tesadüf değildir. Gezi Parkı olayları esnasında hükümetin arkasına saklandığı "faiz lobisi", "telekinezi" ve "Zello örgütü" türünden akıllara seza argümanlar, bu kez "uluslararası kumpas", "sinsi darbeciler" ve "haşhaşiler" gibi tanımlamalarla yeniden doğmuştur.

Başbakan ve AKP'ye yakın yazılı ve görsel basının benimseyip koro hâlinde icra ettikleri komplo teorileri, rüşvet ve yolsuzluk eylemleri karşısında AKP'nin düştüğü çaresizliğinin adeta resmi gibidir.

Uydurulan komplo teorilerinin doğru olduğu varsayılsa dahi hükümetin bunlara karşı bugüne kadar aldığı bir tedbir bulunmaması şaşırtıcıdır. Nitekim rüşvet ve yolsuzluk soruşturmasını AKP'ye karşı uluslararası boyutu olan bir darbe planı olarak niteleyen Başbakan, bu sözde darbe planına karşı resmî bir şikâyetle de bulunmamıştır.

Soyut bir düşman algısı yaratarak kamuoyu nazarında yeniden bir mağduriyet devşirmeye çabalayan Başbakan'ın ve hükümetin inandırıcılığı gün geçtikçe azalmaktadır. Kaldı ki rüşvet ve yolsuzluk operasyonunun Gezi Parkı olaylarında olduğu gibi bir darbe girişimi olarak nitelenmesi, ayrıca hükümetin çareyi senelerce darbeci olarak nitelendirdikleri Balyoz ve Ergenekon sanıklarının serbest kalmalarına bağlaması, AKP'yi sunî bir şekilde oluşturduğu "darbe mağduru" rolünden de uzaklaştırmaktadır.

Sonuç olarak, Pandora'nın kutusu açılmış, "dokunulmaz" AKP'ye en zayıf karnından dokunulmuştur. Oy oranları zaten gün geçtikçe düşmekte olan AKP'nin yerel seçimlerde alacağı her oyun önemi gittikçe artmıştır. Buna mukabil, seçimlere yaklaştıkça kamuoyunun yeni soruşturma dalgalarına şahit olacağı öngörülmektedir. Rüşvet ve yolsuzluk soruşturmaları, AKP'nin 11 senelik iktidarı boyunca sığdırmaya çalıştığı mızrağın artık çuvala sığmadığının göstergesidir. Gün geçtikçe itibar kaybına uğrayan Başbakan Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday olma ihtimali üzerindeki spekülasyonlar da artmaktadır. AKP sözcüsü Hüseyin Çelik de -bu gelişmelerden duyduğu kaygının ifadesi olarak olsa gerek- bir numaralı cumhurbaşkanı adaylarının Tayyip Erdoğan olduğunu söylemiştir. 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde AKP'nin alacağı oy, hem AKP'nin hem de Başbakan'ın geleceği üzerinde belirleyici olacaktır.

Geldiğimiz noktada tek müttefiki radikal İslâmcı gruplar ve ayrılıkçı PKK-KCK-BDP-HDP bloku olan Başbakan ve hükümet, gün geçtikçe kan kaybetmektedir. Bütün bu olaylar karşısında taraf olmamaya özen gösteren Cumhurbaşkanı Gül'ün ise AKP'liler nezdindeki olası prestij kaybını göze alarak kısmen Cemaat lehinde bir tutum geliştirdiğini, bir yandan da Batılı ülkelere daha "sıcak" ve görece "dengeli" mesajlar vererek "tercih edilen adam" pozisyonunu sağlamlaştırmaya çalıştığı anlaşılmaktadır.

3) MESELENİN HUKUKÎ BOYUTU

AKP'li bakan, bürokrat ve işadamlarının karıştığı yolsuzluk, rüşvet ve kara para aklama suçlamaları karşısında hükümet, bir yandan sürecin yargıdan kaçırılması adına hukuku hiçe sayan icraatlara imza atarken bir yandan da süreci sulandırmaya ve hukuku siyasallaştırmaya çalışmaktadır.

Kamuoyunun gözleri önünde cereyan eden "yolsuzlukları" örtbas etme ve buradan yeni bir mağduriyet çıkartma çabasında olan AKP ve destekçilerinin, Hükümete karşı "operasyon" algısı yaratmaya çalıştıkları konu aslında devam eden bir "ceza soruşturması"dır. Tam adıyla "Rüşvet, Yolsuzluk ve Kara Para Soruşturması", olan bu soruşturma, tek bir dosya üzerinden değil, dört ayrı dosya üzerinden yürütülmektedir. Bunlardan;

- 1) İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2012/50690 numaralı soruşturma dosyası kapsamında AKP'li Fatih Belediye Başkanı Mustafa Demir ve diğerleri şüpheli sıfatıyla yer almaktadır.
- 2) İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2012/120653 numaralı soruşturma dosyası kapsamında Reza Zarrab, İçişleri Eski Bakanı Muammer Güler'in oğlu Barış Güler ile Ekonomi Eski Bakanı Zafer Çağlayan'ın oğlu Salih Kaan Çağlayan ve diğerleri şüpheli sıfatıyla yer almaktadır.

- 3) İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2012/125043 numaralı soruşturma dosyası kapsamında Çevre ve Şehircilik Eski Bakanı Erdoğan Bayraktar'ın oğlu Abdullah Oğuz Bayraktar, işadamı Ali Ağaoğlu ile bazı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve TOKİ personeli şüpheli sıfatıyla yer almaktadır.
- 4) Terörle Mücadele Kanunu'nun 10'uncumaddesiyle yetkili İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2012/656 numaralı soruşturma dosyası kapsamında ise Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın oğlu Necmettin Bilal Erdoğan, Yasin El Kadı, Mustafa Latif Topbaş, Üsâme Kutub, Cemal Kalyoncu, Ömer Faruk Kalyoncu, Mehmet Cengiz, Abdullah Tivnikli, Cengiz Aktürk ve diğerleri şüpheli sıfatıyla yer almaktadır.

Soruşturma sürecinde yaşanan gelişmeler hukukî açıdan değerlendirildiğinde Anayasa'yı, mer'î mevzuatı ve yargı bağımsızlığını hiçe sayan tavır, uygulama ve düzenleme girişimleri ile karşı karşıya olunduğu görülmektedir.

Oğlunun da şüpheli olarak yer aldığı soruşturmada, İçişleri Bakanı Muammer Güler'in, soruşturmayı yürütmekle "görevli" emniyet personelinin görevden alması ya da görev yerini değiştirmesi, "soruşturmanın selâmetini" doğrudan etkilemiş olup, söz konusu idarî tasarruflar her şeyden önce "hukuk devleti" ve "yargı bağımsızlığı" ilkeleri ile Anayasa'nın ilgili hükümlerine aykırı bulunmaktadır. Bakan'ın görevdeyken yaptığı söz konusu idarî tasarruflar, Türk Ceza Kanunu'nun görevi kötüye kullanma başlıklı 257'nci maddesi uyarınca ceza hukuku bakımından da sorumluluk gerektirmektedir.

Adlî Kolluk Yönetmeliği'nin değiştirilmesi girişimi, her ne kadar "yürütmeyi durdurma" kararıyla yargı tarafından engellenmişse de hükümet yetkililerinin nasıl bir gözü dönmüşlük içinde olduğunu işaret etmesi bakımından anlamlıdır. Savcıların yapacakları soruşturmalar için izin alma müessesesi getirmek istenilen düzenleme "hukuk devleti", "kuvvetler ayrılığı" ve "soruşturmanın gizliliği" ilkelerine aykırı bulunmaktadır. Nitekim söz konusu yönetmelik değişikliğinin iptali ve yürütmesinin durdurulması talebi ile açılan davada Danıştay 10'uncu Dairesi, 27 Aralık 2013 tarihinde "açıkça hukuka aykırılık ve uygulanması hâlinde telâfisi güç veya imkânsız zarar" şartlarının bulunduğu kanâatiyle yönetmelik değişikliği hakkında yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir.

Başbakan Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan ile bazı "önemli" işadamlarının şüpheli olarak bulunduğu 2012/656 numaralı soruşturma kapsamında başvuru arama, gözetim alma ve mal varlığına tedbir konulması gibi mahkeme tarafından verilen ve ilgili merciler tarafından derhal uygulanması gereken "koruma tedbirleri"nin uygulanmaması suretiyle, ceza soruşturması akamete uğratılmıştır.

Söz konusu kararların uygulanmaması yanında kararların basına sızdırılarak şüphelilerin; kaçması, delilleri karartması ve malvarlıklarını kaçırmalarının önü de açılmıştır. Bu fiiller, TCK'nın "Görevi Kötüye Kullanma" ve "Gizliliğin İhlâli" maddeleri kapsamında suç da teşkil etmektedir.

Başbakan Erdoğan'ın cumhuriyet savcısına yönelik sözleri, yürütmenin yargıya açıkça müdahalesinin yanında ceza hukuku anlamında da "tehdit" niteliğinde bir suç teşkil etmektedir.

Yine Adalet Eski Bakanı Mehmet Ali Şahin'in "Yargıtay'daki Cemaat İmamı" beyanattı da bakan olmaktan kaynaklanan görev ve yetkilerini yerine getirmemiş ve görevini ihmal ya da kötüye kullanmış olduğunu göstermekte, bu yönüyle hukukî ve siyasî bir sorumluluğu beraberinde getirmektedir.

Başbakan, bakanlar ve diğer ilgililerin yukarıda değerlendirilen eylem ve işlemleri, soruşturma kapsamındaki suçlarından ayrı olarak, aynı zamanda TCK'nın "suçluu kayırma" suçu niteliğindedir.

Yolsuzluk, rüşvet ve kara para aklama soruşturmaları kapsamında, 17 Aralık 2013 tarihinden sonra yaşanan süreçte, hukuka aykırı daha birçok eylem ve işlem de yer almaktadır.

Hukuka aykırı bu eylem ve işlemler dolayısıyla "hukuk devleti", "kuvvetler ayrılığı" ve "yargı bağımsızlığı" ilkeleri açıkça ihlâl edilmektedir. Söz konusu ihlâller dolayısıyla toplumun adalet duygusu ciddi ölçüde yara almaktadır. Bu süreçte hükümete düşen görev her şeyden önce adalete olan güvenin yeniden tesis edilmesini sağlayacak hukukî ve ahlâkî bir tavır sergilemek olmalıdır.

Adaletin hızla ve layıkıyla yeniden tesis edilmemesi hâlinde; gerek devlet yönetiminde gerekse toplum hayatında büyük bir kargaşanın yaşanması ve bu kargaşadan kaynaklı olarak kamu düzenine, millî güvenliğe, üniter devlet yapısına ve demokratik düzene yönelik hayati derecede önemli tehditler söz konusu olabilecektir.

4) MESELENİN MİLLÎ GÜVENLİK BOYUTU

Yolsuzluk ve rüşvet soruşturması kapsamında ortaya çıkan iddialar çerçevesinde AKP'nin bakan ve yöneticilerinin kamu ihalelerindeki yolsuzluklarda, şaibeli özelleştirmelerde, usulsüz imar uygulamalarında, altın kaçakçılığında, kara para aklamada rol aldıkları yönünde ciddi iddialar ortaya atılmaktadır. Bu kapsamda, 100 milyar doları bulan bir kara para aklama operasyonundan bahsedilmektedir. Kara para aklanarak kendi ülkesine dönerken, aklandığı ülkenin kurumlarını ve kişilerini kirletmekle kalmamakta, bu ülkenin uluslararası itibarını da sarsmaktadır. Hatta yabancı servislerin nüfuz etmesiyle ülkenin millî güvenliği de tehdit altında kalmaktadır. Aklanan kara paranın bir kısmının, rüşvet ya da komisyon konusu olanlar ile diğer yollardan elde edilmiş kısmının, kurulan ilişki ağları dikkate alındığında terörün ve siyasetin finansmanında kullanıldığı, sebepsiz zenginleşmede önemli fırsatlar sunduğu anlaşılmaktadır.

Yargı, emniyet, bürokrasi ve istihbarat birimlerine nüfuz eden ve kamusal gücü temsil eden bazı kişilerin “devlet çarkının olağan işleyişi” içinde değil de şartlara göre pozisyon almaları sonucunda bu yolsuzlukları ortaya çıkarmış olmaları; Türkiye’nin yaşadığı krizin, kurumlar arasında cereyan eden istisnaî bir durum olmaktan çıktığını ve millî güvenliği tehdit eden, bütünüyle devleti ilgilendiren bir krize dönüştüğünü göstermektedir.

Hükümetin, devlet içinde “çete” ve “paralel yapılanma” iddialarının ne derece doğru olduğu ya da bu yapılanmaların şümülü ve ulaştığı boyut kamuoyunca pek bilinmese de bu süreçte ortaya çıkan böylesi bir yapının varlığı dahi ülkenin güvenliği ve devletin bekası açısından son derece önemli bir tehdide işaret etmektedir.

Suriye’ye insanî yardım götürdüğü belirtilen ancak yapılan ihbar üzerine durdurulan TIR’ların, “MİT’in kontrolünde olduğu” gerekçesiyle savcılara aratılmaması, devlet kurumları arasında uyumsuzlukla birlikte bir millî güvenlik krizine yol açmaktadır.

Bir başka önemli konu da uluslararası boyutu ve sınır aşan özelliği bulunan “kara para aklama” kavramına, terörün finansmanı kavramının da eşlik etmekte olmasıdır. 1999 tarihli Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin konusunu teşkil eden “terörün finansmanı” kavramı, 11 Eylül 2001 olaylarından sonra kara para aklama ile mücadelede yer alan bütün uluslararası kuruluşların faaliyet alanına dâhil olmuştur. Böylece kara para aklama ile mücadele yaklaşımı, “kara para aklama ve terörün finansmanı” ile mücadele şeklinde ikili bir yapıya dönüşmüştür.

Dünyada kara para aklama ile mücadelenin öncü örgütü ve standart koyucusu olan Finansal Eylem Görev Gücü (FATF - *Financial Action Task Force*), kara para aklamaya ve terörün finansmanına karşı mücadeleyi ve etkili uygulamayı hedefleyen hükümetler arası bir kuruluştur. Türkiye 1991’den bu yana bu kuruluşun üyesidir. FATF, yukarıda sayılan hedeflerin hayata geçirilmesinde güçlük yaratan ülkeleri “kara” ve “gri” listeler hâlinde açıklamaktadır. Kara listede yer alan ülkeler, kara para aklama ve terör finansmanından doğrudan sorumlu görülen İran ve Kuzey Kore’den oluşurken, Türkiye’nin de içinde bulunduğu gri listede kara para ve terör finansmanı konularında “stratejik yetersizlikler” gösteren ve uyarılara rağmen bunları gidermeyen ülkeler yer almaktadır.

Wikileaks belgelerinde de ifade edildiği üzere, Sudanlı El-Beşir’in ülkesinden kaçırıldığı milyarlarca doların aklanmasında, ayrıca El Kaide ve benzeri terör örgütlerinin finansörü olarak bilinen Ortadoğulu karanlık zenginlerin altın ve döviz transferlerinde, emlak alımlarında AKP eliyle Türkiye’nin etkin rol oynadığı yönünde iddialar bulunmaktadır.

Diğer yandan Türkiye, yaklaşık otuz yıldır Türk milletine, Türk ülkesine ve Türk egemenliğine karşı saldırı durumunda olan bölücü terör örgütü PKK ile mücadele etmektedir. AKP Hükümetleri ile başlayan süreçte bu mücadele yerini “terörle müzakere”ye bırakmış ve PKK’nın hedefleri bir bir gerçekleşmeye başlamıştır.

Bölücübaşı Abdullah Öcalan'ın etkili siyasî figürlerden birisi hâline getirildiği bu süreçte, PKK'nın Türkiye'yi bölünmeye götüren yol haritası demokratik değerlerin istismarıyla uygulamaya konulmuştur. Bölücü unsurların gündemden uzak bir şekilde irtifa kazanmaya devam ettiği bu yolsuzluk ve rüşvet soruşturması sürecinde bölücü terör örgütü PKK, silâhlarını bırakmadığı gibi militan gücünü artırmış, dağdan şehirlere inerek buralarda da mevzilenmiştir.

Kara para aklama ve terörün finansmanı arasındaki ilişki Türkiye'nin terörle mücadelesindeki başarısı bakımından önemlidir. Zira kara para, girdiği ülkede rüşvet çarkı ile meşruiyet kanalları ararken, çoğu kez terörün ve siyasetin finansmanına da destek olmaktadır.

Suriye başta olmak üzere Irak ve İran'da yaşanan gelişmeler de bu konu bağlamında ve millî güvenlik ekseninde ele alınması gereken bir konudur. Türkiye'nin bölgeye yönelik dış politikasının çökmesiyle birlikte terör örgütlerinin kendi kantonlarını oluşturduğu, Türkiye'nin sınırında illegal yapılanmaların ortaya çıktığı görülmektedir.

Tüm bunlar değerlendirildiğinde, Türkiye'nin kara para aklama trafiğinin bir şekilde içinde bulunması, hangi gerekçeyle olursa olsun mevzuatını ve uygulamalarını buna göre yapılandırmış olması, Türkiye'nin bir yandan uluslararası camiadaki saygınlığına gölge düşürecek, bir yandan da millî güvenliğini ve üniter yapısını tehdit edecektir.

Nihayet, kurumları ile birlikte güçsüzleşen bir Türkiye dış müdahalelere, zayıflayan bir siyasî irade de her türlü denetimsiz desteğe açık hâle gelebilmekte, bu ise güvenlik riskini beraberinde getirmektedir. Kara para aklamayı ve terörün finansmanını engellemede yetersiz kalmak, dış politika ve millî güvenliğe tehdit oluşturmanın yanı sıra, gelişmiş ekonomilere entegre olmuş Türkiye'nin ekonomik çıkarlarını da ciddî bir şekilde tehdit etmektedir.

5) MESELENİN EKONOMİK BOYUTU

Yolsuzluk ve rüşvet soruşturması ile ortaya dökülen kirliliklerin bir de yargıya müdahale girişimleri ile üstünün örtülmeye çalışılması, ekonomide istikrar ve güveni hızla azaltmaktadır.

Yaşanan olaylar ekonomik açıdan değerlendirildiğinde karamsar bir tablo ile karşılaşılmaktadır. Hükümetin yargıya doğrudan müdahalesi sonucunda yabancı yatırımcıların ülkeden kaçması, Borsa İstanbul'un olumsuz seyri, doların ve avronun Merkez Bankası tahminlerinden çok daha fazla yükselmesi, buna bağlı olarak dolar ve avro ile borçlanmış şirketlerin zor duruma düşmesi, ayrıca fiyatlar genel seviyesindeki artış, piyasalarda zincirleme bir reaksiyona yol açmış ve ekonomideki kriz riskini yükseltmiştir.

Türkiye ekonomisi barındırdığı kırılganlıkların etkisiyle, uygulanan ekonomi politikalarının yanı sıra yaşanan iç ve dış gelişmelerden de fazlasıyla etkilenmektedir. Bu kapsamda yolsuzluk, rüşvet ve kara para aklama iddialarının, bunlara ilişkin olarak yürüyen soruşturmaların ve yaşanmaya devam eden güven sarsıcı hükümet uygulamalarının Türkiye ekonomisini olumsuz yönde etkilemesi kaçınılmazdır.

Gerçekten de yılın son günlerinde ortaya çıkan yolsuzluk iddiaları piyasaları sarsmıştır. Nitekim piyasalardaki dalgalanmalar; TL'deki değer kaybı, dolar ve avroda yükselme ve borsadaki düşüş şeklinde kendini göstermiştir.

Dolar 16 Aralık 2013 itibariyle 2,03 TL, avro 2,29 TL iken, 27 Ocak 2014 tarihinde rekor seviyelere ulaşarak dolar 2,39 TL'yi, Avro ise 3,25 TL'yi görmüştür. Bunun üzerine 28 Ocak 2014 gece yarısı toplantı kararı alan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ara Para Politikası Kurulu toplantısında faiz oranlarında ciddi bir artışa gidilmiştir. Faiz oranlarındaki artışla birlikte önce sert bir şekilde düşen dolar 2,17'ye, Avro ise 3 liranın altına gerilemiştir. Ancak aynı gün içinde, yani 29 Ocak 2014'te yeniden yükselişe geçen dolar 2,25'in, Avro ise 3,07 TL'nin üzerine çıkmıştır.

Adeta ateşi çıkan hastanın duşa sokulması ile ateşin düşürülmesine benzeyen bu durum ürkütücüdür. Ekonomideki yapısal riskler ile siyasî risklere çözüm bulunmadan, yani esas hastalığa dönük tedavi yöntemi geliştirilmeden, piyasaların istikrar ve güven bulması mümkün olamayacaktır.

Piyasaların sakinleşmesi ve ekonominin olağan seyrine dönmesi, öncelikle sorumluluk mevkiinde bulunanların, bilhassa da ekonomiyi yönetenlerin yolsuzluk iddiaları karşısında takınacakları inandırıcı tavır ile doğru orantılı olacaktır. Yolsuzluk iddialarıyla ilgili sadece ret ve inkârı dayanan söylem ve eylemler, kamuoyunda bu işin üstünün örtülmek istendiği algısı oluşturmaktadır. Emniyet ve yargının baskı altında tutularak yolsuzlukların örtbas edileceği endişesi ise, piyasalardaki istikrarsızlığı ve güvensizliği derinleştirmektedir.

Özellikle hükümet yetkilileri tarafından piyasalardaki olumsuzlukların sebebi olarak yolsuzluk ve rüşvet soruşturması gösteriliyor olsa da bilinmektedir ki sorunun asıl kaynağı "yolsuzluğun" bizzat kendisidir. Yolsuzlukların ortaya çıkarılmasına dönük ceza soruşturmasının salimen ve kamuoyunu tatmin edecek bir tarafsızlıkla yürütülmesi, piyasalara güven verecek yegâne unsur olacaktır. Rüşvet, kara para aklama, kent rantlarının usulsüz paylaşımı gibi yolsuzluklara sebep olanlar ile onları koruyup kollayanların görevlerini kötüye kullanmaları, hiç şüphesiz ki sorgulanması gereken başlıca husus olmalıdır.

Ekonomi bakanını istifa etmek zorunda bırakan yolsuzluk ve rüşvet iddiaları, ekonomide kriz riskini artıran cari kritik sorunları derinleştirmektedir. Türkiye ekonomisinin önemli kırılma noktalarından birisi özel sektörün aşırı borçluluğudur. Bu soruna bağlı olarak firmaların yüksek boyutlardaki net döviz pozisyonu açığı, reel sektörün ciddi bir kur riskiyle karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Bu süreçte

şokların borsa ve döviz kuru üzerindeki etkisini artıran ülkemizin cari açık sorunu da yine ekonomideki en önemli risk unsuru olmaktadır. Siyasete güvensizlik cari açığın finansmanı sorununu ön plana çıkartmaktadır.

Yolsuzluklar ekonomik büyüme, kamu harcamaları ve yatırımlar üzerinde de olumsuz etkiler yapmaktadır. Rüşvet, yolsuzluk ve usulsüzlükler belirsizliği ve istikrarsızlığı artırmaktadır. Türkiye tasarruf yetersizliği sebebiyle büyümesini yabancı tasarruflara, yabancı sermaye girişine bağlı olarak gerçekleştirebilmektedir. Yabancı sermayenin üretken yatırımlara dönük olmadığı Türkiye ekonomisinde, yolsuzluk ve rüşvet iddialarının ortaya çıkardığı güvensizlik ortamı en çok yabancı yatırımlar üzerinde olumsuz etki yapacaktır. Güvenin olmadığı, ekonomik ve siyasî belirsizliklerin giderek arttığı, siyasette gerginlik, toplumda kutuplaşma ve kurumlar arasında çatışmanın bulunduğu bir ülke, yabancı sermaye için en son gelinecek ekonomi olacaktır.

Döviz kurlarında aşırı yükselmenin yaşandığı bu süreçte, dövizle bağlı mal ve hizmet fiyatlarında da aşırı yükselmeler meydana gelecek, beraberinde enflasyon hedeflerinin gerçekleşmesi mümkün olmayacak, maaş ve ücretlerin reel olarak gerilemesiyle birlikte dar ve sabit gelirli kesimin alım gücü düşecektir.

Ekonomik güven ve istikrara ilişkin soru işaretlerinin özellikle de yabancı yatırımcılar için giderilmesi yolsuzluk ve usulsüzlüklerin üzerine tereddütsüz gidileceği ve yargıya bu konuda tam destek verileceği yolunda teminat verilmesi ile mümkün olabilecektir. Aksi takdirde yaşanmakta olan kriz, ekonomiyi de siyaseti de derinden etkileyecektir.

Türkiye ekonomisinde alınan yapısal köklü önlemler, 57'nci Hükümet döneminde yapılanlarla sınırlı kalmıştır. O dönem oluşturulan ekonomik programın uygulanmasına AKP hükümetlerince uzunca süre devam edilmiş, ancak gerek dünya gerekse ülke ekonomisindeki gelişmelerin gerektirdiği ilâve yapısal tedbirler AKP iktidarı tarafından alınmamış, geleceğe dönük yeni bir yol haritası da oluşturulamamıştır. Nitekim iç açıcı olmayan ekonomik veriler de bunu göstermektedir.

2013'ün yıllık ekonomik verileri henüz kesinleşmemişse de dönemsel verilere bakıldığında Türkiye'nin performansının iyi olmadığı anlaşılmaktadır. 2013 yılı büyüme oranının yüzde 3,5-4 civarında olması beklenmektedir. 2013 yılı enflasyon oranı yüzde 7,4 olarak gerçekleşmiştir. İşsizlik oranı 2013 Ekim ayı itibarıyla yüzde 9,7 olmuştur. TÜİK geçici verilerine göre 2013 yılında ihracat yüzde 0,4 düşüşle 151,9 milyar dolar, ithalat yüzde 6,4 artışla 251,7 milyar dolar, dış ticaret açığı ise yüzde 18,7 artarak 99,8 milyar dolar olmuştur. İlk 11 aylık cari açık 55,9 milyar doları bulmuştur. Üçüncü çeyrek itibarıyla, Türkiye'nin dış borç yükü 372,6 milyar dolar, iç borcu ise 431,3 milyar lira olarak gerçekleşmiştir.

Düşük oranlı büyüme, bozulan gelir dağılımı, artan borç stoku, yüksek dış ticaret ve cari işlemler açıkları, ithalat bağımlısı üretim ve ihracat, hâlâ yüksek seyreden reel

faiz, giderek yabancıların eline geçen önemli sektörler, sıcak paraya ve dış borçlanmaya dayanan kırılgan yapı ve nihayet yolsuzluk iddialarıyla gelen kurdaki aşırı oynaklık ve yükselme ile oluşan güvensizlik tablosu, Türkiye ekonomisinin kırılgan yapısını göstermektedir.

Özetle söylemek gerekirse; dört bakanın, bakan çocuklarının ve yakınlarının, belediye başkanlarının, bürokrat ve işadamlarının içinde bulunduğu büyük çaplı yolsuzluk, rüşvet ve kara para çarkının ve devam eden süreçte hükümetin güven verici olmayan tutum ve davranışlarının, Türkiye ekonomisindeki bu kırılganlığı ekonomik krize dönüştürme riski taşıdığı açıktır.

6) MESELENİN DIŞ POLİTİKA BOYUTU

“Yolsuzluk ve rüşvet” sürecinin dış politika açısından değerlendirilmesi 11 yıllık dış politik duruşun ve dış politik gelişmelerin birlikte ele alınması ile mümkün ve doğru olacaktır. Yolsuzluk ve rüşvet soruşturmasının, AKP’nin ABD ve AB gibi büyük güçler ve hatta Ortadoğu’daki İslâm ülkeleri nezdindeki etki, itibar ve önemini de yitirdiği bir dönemde gündeme geldiği dikkat çekmektedir. Hükümetin dış politikadaki ciddî yanılgıları, yolsuzluk soruşturması ile alevlenen kaosu derinleştirecek nitelikte bir ortamı hazırlamıştır. AKP’nin başlangıçta meşruiyet aradığı ve sınırsız destek aldığı, çoğu iç gelişmelere AKP gözlüğü ile bakan bu güçleri bu defa Hükümetin ikna etmesi mümkün olamamış, yolsuzluk olaylarının hükümete yönelik bir “darbe” ya da “operasyon” olduğu savı AB ve ABD tarafından da inandırıcı bulunmamıştır.

Hatırlatmakta fayda vardır ki 11 Eylül saldırılarından sonra Ortadoğu’da artan ABD karşıtlığının ve radikal İslâmcılığın dizginlenebilmesi ve tekrar ABD’ye zarar vermesine engel olunabilmesi için, yeni muhafazakârların kontrolündeki ABD yönetiminde yeni bir arayış başlamıştı. O dönemde Türkiye’de iktidarda olan 57’nci Hükümet, ABD’nin Ortadoğu’ya yönelik yeni stratejisi için elverişli ortam sunacak bir nitelik taşııyordu. Zira o günkü hükümet, kitlesel silâh barındırmak ve radikal teröre destek vermekle itham ettiği Irak’ı işgal etmek ve ardından tüm bölgeyi yeniden şekillendirmek isteyen ABD’nin taleplerine olumlu cevap verecek bir ideoloji/dış politika benimsememişti.

Bir yandan İslâmî bir söylem kullanan, diğer yandan ise ABD’nin Irak operasyonu için ona destek veren AKP; ABD ve AB’ye verdiği taahhütlerin mükâfatı olarak desteklenmiş ve kamuoyu yönlendirmelerinin sonucu olarak sürpriz bir biçimde tek başına iktidara gelmiştir. İç ve dış desteklerin verdiği rahatlıkla AKP; ABD’nin Ortadoğu’yu dönüştürmeye başladığı ortamda ABD’ye destek olmuş, bu değişime paralel bir anlayışla Türkiye’yi de dönüştürme faaliyetlerine girişmiştir.

İslâmcı gelenekten geliyor olmasının yarattığı meşruiyet sorununu çözebilmek için, “gömlek değiştirdiğini” belirterek Batı değerlerine ve siyasî çıkarlarına uyum sağlayacağını savunan AKP, bölgenin dönüştürülmesi projesinde Batı çıkarlarına

hizmet etmeye başlamıştır. Buna karşılık olarak AB ve ABD'nin desteğini alan AKP, bölgesel, hatta küresel çapta ödüllendirilmeye/cesaretlendirilmeye başlanmıştır.

Batı ile çatışmamaya dikkat edilen AKP döneminin ilk yıllarında, dış politika alanında başarı algısı yaratan bazı gelişmeler yaşanmıştır. Örneğin, 2004'te G8 toplantısına davet edilen Türkiye BOP kapsamında "eş başkan" olarak ilân edilmiş, 2005'te AB ile üyelik müzakerelerini başlatmış, BM Güvenlik Konseyi'nin geçici üyesi olmuş, Suriye-İsrail arasında kolaylaştırıcı rol oynamış, İspanya ile birlikte Medeniyetler İttifakı'nın kurulmasında öncü olmuş, Irak'a Komşu Ülkeler Süreci'ne liderlik etmiştir. Bütün bu ve benzeri gelişmeler, AKP Hükümeti'nin algı yönetimiyle desteklenmiş ve kamuoyunda Türkiye'nin bölgesel bir güç olacağına dair bir umut uyandırmıştır. Tüm bu süreç, AKP'nin ABD ve AB ile olan yakın işbirliği döneminde gerçekleşmiştir.

ABD ve AB, Ortadoğu'daki çıkarlarının teminini sağlamak için bölge halklarından tepki çekmemenin çaresini, politikalarını Türkiye'nin eliyle uygulamakta bulmuştur. Diğer bir ifadeyle, Batılı güçler, bölgedeki politikalarını perde arkasından ve AKP eliyle uygulamayı daha kârlı bir seçenek olarak benimsemişlerdir. Bu politikaların, ılımlı İslam'ın temsilcisi olarak takdim edilen AKP'nin inisiyatifiymiş gibi sunulması, bölgedeki Müslüman halkların tepki vermesini engellemiş ve bu şekilde Batı dünyası bölgede söz sahibi olmayı sürdürmüştür. Bu "al gülüm-ver gülüm" denkleminin bir sonucu olarak Tayyip Erdoğan, etkili Batı basınında sözü dinlenen bir Müslüman lider olarak öne çıkarılmıştır.

Normalde ABD'nin ya da AB'nin politikası olarak algılandığında tepki çekecek bazı politikalar, AKP eliyle üstü örtülü bir biçimde bölge ülkelerine benimsetilmiştir. AKP ise, bu süreçte, kendisini bölgenin lideri gibi algılamaya başlamış, "dünya lideri" gibi sıfatlarla Erdoğan'ın imajını güçlendirmiş ve bu pozisyonu iç politikada oya tevili etmiştir. AKP ile ABD-AB ortaklığı devam ettiği sürece iki taraf da bundan bir şekilde istifade etmiştir.

Ne var ki, zaman geçtikçe ayakları yere basmaz olan AKP, sağlam temelleri olmayan "liderlik" iddiasına kendisini öylesine kaptırmıştır ki, Batı'nın çıkarlarına ve kendisi için verilen role aykırı adımlar atmaya başlamıştır. Örneğin, Şubat 2006'da HAMAS Lideri Halid Meşal'in Ankara'da kabul edilmesi Batı dünyasında hem tepki çekmiş hem de Türkiye'nin boyunu aşan işlere karışması olarak algılanmıştır. Benzer şekilde, Ağustos 2008'de Rusya'nın Gürcistan operasyonunun hemen ardından Tayyip Erdoğan, hayata geçme ihtimalinin olmadığı en başından belli olan "Kafkasya İşbirliği ve İstikrar Platformu" adı altında bir proje ortaya atarak kendisine yeni roller aramıştır. Beklendiği üzere bu proje gerçekleşmeyince Erdoğan yeni bir hayâl kırıklığı yaşamıştır.

2007 seçimlerini oylarını artırarak kazanan ve gücünü pekiştiren AKP, en az dört sene ve muhtemelen daha uzun bir süre iktidarda olacağını görmenin verdiği özgüvenle, 2002-2007 döneminde sergilediği temkinli Batı yanlısı politikalarından

adım adım uzaklaştığı görüntüsü vermiştir. Davutoğlu'nun "komşularla sıfır sorun politikası" söylemi altında, Türkiye'nin dış politikasında Ortadoğu'daki İslâm ülkelerinin ağırlığı ve önemi artmış, öncekinden farklı olarak, "Ortadoğu ile Batı arasında köprü" olma görevi yerini "Ortadoğu ülkelerinin yanında" olma durumuna bırakmıştır.

AKP açısından işi daha da içinden çıkılmaz hâle getiren şey, AKP'nin sadece Batılı müttefiklerini değil, ortak kaderi ve hedefleri paylaştığı ve var olmasında kendisine en büyük katkıyı sağlayan Fethullah Gülen cemaatinin de desteğini yitirmesi olmuştur. MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın yargılanması mevzusunda somutlaşan, Gülen'in Gezi Parkı olayları sırasında hükümete eleştiri yöneltmesiyle iyice belirginleşen AKP-Cemaat gerginliği –daha önce değinildiği üzere- zamanla büyümüştür. Gezi Parkı olaylarının ardından otoriterleştiği hususunda şüphe bırakmayan Erdoğan, iç siyasette daha çok eleştirilmeye başlanmıştır. Otoritesinin sorgulandığını düşünen Başbakan, adeta gücünü ispat etmek istercesine kendisine muhalefet eden her kişi ve grubu susturmaya çalışmış, bundan cemaat de nasibini almıştır. Erdoğan Cemaat'in önemli bir faaliyet alanı olan dershanelerin kapatılmasını gündeme getirerek Cemaat'e gözdağı vermek istemiştir. Gerginlik "öğrenci evleri" tartışmasıyla alevlenmiş, 17 Aralık 2013'te başlayan "yolsuzluk, rüşvet ve kara para" soruşturmasıyla çığırından çıkmıştır.

Dört bakanın ve yakınlarının adının karıştığı ve Türkiye tarihinin en büyük yolsuzluğu olduğu iddia edilen soruşturma, AKP'nin Batılı işbirlikçilerinden dönüşü olmayacak şekilde kopmasına sebep olmuştur. Gezi Parkı olaylarında olduğu gibi soruşturmanın ardında yine Batı'nın parmağı olduğunu savunan Erdoğan Hükümeti, ABD Büyükelçisi Ricciardione'nin açıklamalarından rahatsızlık duyduğu için kendisini "istenmeyen adam" ilân etmekten bile bahsetmiştir. Aynı büyükelçinin "Kürt açılımı"na destek veren açıklamalarını büyük bir memnuniyetle kabul eden hükümetin, eleştirilmeye başlandığında gösterdiği "vefasızlık" dikkate değerdir. Gerçi bu davranış AKP için ilk değildir: Erdoğan'ı kapak konusu yapan yabancı dergiler veya canlı yayında ağırlayan TV kanallarının Gezi Parkı olaylarında hükümeti eleştiren haberler yayınlamasından sonra hükümetin bu yayın organlarını ne tür komplo teorilerine alet ettiği bilinmektedir.

AKP yargı bağımsızlığını, hukukun üstünlüğünü ve güçler ayrılığını tehdit eden tutumu yüzünden bir zamanlar kendisine övgüler yağdıran demokratik ülkelerde eleştirilmekte, hatta kimi zaman alay konusu yapılmaktadır. Bu süreçte, ABD Dışişleri Bakanı'nın Ahmet Davutoğlu ile basın açıklaması yaparken, "Ahmet sen mi açıklarsın benim açıklamamı mı istersin?" diye sorduktan sonra "Ülkelerimizin hukuk ve demokrasinin üstünlüğüne bağlılığına ve birbirlerinin iç politikalarına saygı duyma ilkesine bağlı olduğuna değindik. Sanırım, Bakan da bunu anladı ve ABD'nin Türkiye'nin iç politikasına, seçim sürecine karışmakta veya dâhil olmakta kesinlikle hiçbir çıkarı olmadığını kabul etti. Nitekim karışmıyoruz da. Sanırım, Dışişleri Bakanı bunu anladı" şeklinde bir beyanat vermesi, son günlerdeki

gelişmelerden sonra ABD'nin Erdoğan Hükümeti'nin "kulağını çekmesi" olarak algılanmıştır. Küçük düşürücü bu tavır, AKP için ciddi bir uyarı niteliği taşımaktadır.

AB'li yetkililer de Başbakan Erdoğan'a benzer açıklamalar ve eleştiriler yöneltmiştir. Örneğin, 20 Ocak 2014'te Almanya Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier, polis ve yargıya yönelik hükümet tasarruflarının AB müzakerelerini riske attığını söylemiştir. 22 Ocak'ta The Guardian, beş yıl aradan sonra gerçekleştirdiği Brüksel ziyaretinde AB'nin Erdoğan'a HSYK yasa teklifinin "yeniden düzenlenmesi gerektiğini" söylediğini belirterek, böylece Erdoğan'ın polis ve yargı üzerindeki "kontrol artırma çabasının uluslararası alanda yoğun eleştirilere maruz kaldığı" yorumunu yapmıştır.

Suriye krizine çözüm bulma iddiasıyla toplanan Cenevre-2 toplantısında da Türkiye sorgulanmış, yakalanan El-Nusra militanları üzerinden çıkan pasaportlarda Türkiye'ye giriş çıkış yaptıkları tespiti üzerinden Türkiye'nin bu terör örgütlerine destek verdiği üzerinde durulmuştur. Suriye'deki gelişmeler üzerinde etkili olamayan AKP Hükümeti, yaşanan gelişmeleri izlemekten başka bir şey yapamaz hâle düşmüştür. Örneğin, güney sınırımızda PYD, bağımsızlık ilân ederken, AKP hükümeti buna karşı gereken tepkiyi verememiş, içine düştüğü aczi gizleyememiştir. Bu aciz tutumun yolsuzluk soruşturmasıyla pekiştigi şüphe yoktur.

11 yıllık AKP döneminin dış politikasına bakıldığında, ilk yıllarda AKP'nin Batı'nın desteğini almak karşılığında uyumlu ve mutedil davrandığı, 2007 sonrasında İslâmcı bir yaklaşımı benimsemeye başladığı, 2011'den sonra ise "Arap Baharı" ile birlikte Sünnîlik odaklı politikalara sarıldığı, bunun da Türkiye'yi "sorun çözen" değil "sorun çıkaran" bir ülke hâline getirdiği görülmektedir. 2011 sonrasında Ortadoğu'da yaşanan gelişmelerle "ılımlı İslâm" projesinden vaz geçildiği ve dolayısıyla bölge ülkelerindeki siyasî yapıların da buna uygun olarak yeniden dizayn edilebileceği anlaşılmaktadır.

Dış politikadaki başarısızlıklar iç politikadaki kaosla birleştiğinde AKP için hareket alanının giderek daraldığı anlaşılmaktadır. AKP'nin yükselişinde dış desteğin varlığının yadsınamayacak olması gibi, AKP'nin düşüşünde de Batı ile kurulan ittifakın ve sınırsız desteğin sona ermesinin payı görmezden gelinemeyecektir. AKP'nin ve bilhassa Erdoğan'ın olmadığı bir geleceğin konuşulmaya başlanmış olduğu bu günlerde, dış basında "sorun üreten" Erdoğan hakkında ağır eleştirilere yer verilirken, "sorun çözen" Abdullah Gül hakkında olumlu değerlendirmelerin yapıyor olması dikkat çekmektedir. Süreç, uluslararası arenada itibar yitiren ve hasımları artan Erdoğan aleyhine işlerken, aynı yapı içindeki Abdullah Gül'ü öne çıkarıyor görünmektedir.

SONUÇ

17 Aralık 2013 tarihinden itibaren ivme kazanan “yolsuzluk ve rüşvet” soruşturması kapsamındaki soruşturma faaliyetleri hâlen devam etmektedir. Ancak bu süreç içinde savcılarının ve emniyet mensuplarının yerlerinin değiştirilmesi ile başta Adli Kolluk Yönetmeliği ve HSYK’nın yapısının değiştirilmesi olmak üzere hükümetin yaptığı mevzuat düzenleme girişimleri; özünde yargıya müdahale, emniyet güçlerini engelleme, bürokrasiyi yıdırma ve korkutma amaçlı bir faaliyet olarak görülmüştür. Sözüm ona “paralel yapı”nın önlenmesi ya da “paralel yapı” operasyonlarının önüne geçilmesi amacıyla yapılan düzenleme ve atamalar tepki çekmiş; demokratik tavrın gereği olarak sunulan düzenlemeler ve rutinmiş gibi takdim edilen bürokratik atamalar, “11 yıldır değil de neden şimdi yapılıyor?” sorusunu akla getirmesi sebebiyle inandırıcılıktan uzak olmuştur.

Dün referandum sürecinde büyük demokratik ilerleme olarak takdim edilen düzenleme ve yeni kurumsal yapı bugün bir çete yapılanmasının adresi olarak gösterilmekte, dün kahraman olarak ilân edilen polis bugün çete üyesi olarak sunulmakta, yine dün özel iltifata mazhar olmuş bir savcı görevi suiistimal ile itham edilmektedir. Dün AKP döneminde beş kat büyüdüklerini memnuniyetle ifade ettikleri işadamlarının uyarıları, bugün “vatan hainliği” olarak dile getirilebilmektedir. Dün seçimlerdeki propaganda gücünün motoru olan yapı, bugün çete ve paralel yapı olarak damgalanabilmektedir. İktidar partisinden bakan ve milletvekillerinin istifa ettiği, siyasetin istikrarsızlaştığı bir ortamda toplumun tüm katmanlarının bu olumsuz yapıdan etkilenmesi kaçınılmaz olacaktır.

Belirtilen gelişmelerin ortaya koyduğu bugünkü Türkiye tablosu şudur: Yolsuzluk vardır. Yolsuzlukların içinde bakanlar, bakan çocukları ve yakınları, bürokratlar ve işadamları bulunmaktadır. Başbakan ve ailesine kadar işin uzayabileceği konuşulmaktadır. Hükümet iddiaların yalan olduğunu söylemekte, iktidar gücünü kullanarak hem yargıda hem de kolluk kuvvetlerinde yaptığı “asıl operasyon” ile ceza soruşturmalarının ve özellikle tutuklamaların önünü kesmekte, üstelik görevini yapanlardan hesap sorma peşine düşmektedir. Muhalefet ise yolsuzluk, rüşvet ve kara para aklama iddialarının üzerine giderek, hükümetin gündemi değiştirme girişimlerine rağmen olayı kamuoyunun gündeminde tutmaya çalışmaktadır. Uluslararası kuruluşlar, ABD ve AB ülkeleri, yabancı basın-yayın; olup biteni takip etmekle kalmamakta, açıklamalar da yaparak yaşananları yargıya müdahale olarak tanımlamakta, Gezi Parkı olaylarından sonra bu olaydaki duruşunu da hükümetin otoriterleşme belirtisi olarak değerlendirmekte, ekonomideki risklere karşı hükümeti uyarmaktadır.

Hükümetin son olarak AB’yi ikna girişimi de başarılı olamamış, beklenen destek alınamamıştır. ABD, operasyonda parmağı olduğu yönündeki AKP iddiasını sert bir dille yalanlamıştır. Piyasalar çalkalanmakta, kur yükselmekte, buna bağlı olarak benzin, tüp gaz ve diğer mal ve hizmetlerin fiyatları artmaktadır. Vatandaşın geçim

şartları zorlaşmakta ve halk giderek fakirleşmektedir. Siyasetteki gerilim, etik dışı davranışlar ve yüksek tansiyon; vatandaşlar arasında daha büyük yankı yapmakta ve kutuplaşmaları artırmaktadır.

BDP'li tutuklu milletvekilleri tahliye edilmiş, bölücü başının şartları iyileştirilmiş, verdiği yol haritalarındaki talepleri bir bir karşılık bulmuş, binlerce cinayetten sorumlu bu kişi aktif bir siyasî figür hâline gelmiştir. Bölücülük başka gündemlerin gölgesinde giderek mesafe kazanmıştır. Üstelik, yolsuzluk, rüşvet ve kara para aklama sürecindeki ilişki biçimleri ile devlet içinde bir çeteleşme ve paralel yapının var olması ihtimali, millî güvenliği tehdit eden önemli problemlerdir.

Dış politikada Suriye, Irak ve İran politikaları başta olmak üzere, komşularla sıfır sorun politikaları ve diğer dış politika argümanları iflâs etmiş, boşa çıkmıştır. Türkiye jeostratejik etki alanı içinde olan bölgede uyguladığı yanlış politikaların sonucunda tarihî stratejik üstünlüğünü lehe çevirebilecek basireti gösterememiştir.

Özetle, siyasî manevralarla unutturulması en güç konulardan biri olan “yolsuzlukların” açığa çıkmasıyla AKP zor günler geçirmektedir. İstikrarın kaybolduğu, ekonomide güven unsurunun yok olduğu, vatandaşlar arasında dayanışma duygusu yerine kutuplaşma ve çatışma duygularının hâkim olduğu, yargının bağımsızlığı ve hukukun üstünlüğünün tartışıldığı, kuvvetler ayrılığının gereği gibi işletilemediği, bürokrasinin tarumar edildiği, tüm bunlar sebebiyle demokratik teamüllerin sorgulandığı bir manzara mevcuttur. Manzara bu şekildeyken, içeride de dışarıda da itibar kaybına uğrayan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, yaşanmakta olan kriz ortamında tüm kurum ve organlarıyla sağlıklı bir şekilde işletilebilmesi mümkün görünmemektedir.

Kriz ortamından süratle çıkılabilmesi de imkân dâhilinde bulunmamaktadır. Nitekim, kurdaki artışın 27 Ocak 2014 tarihinde rekor seviyelere ulaşması ile birlikte 28 Ocak 2014 gece yarısı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın ara Para Politikası Kurulu toplantısında faiz oranlarında güçlü bir artışa gidilmiş olması, piyasalarda geçici bir etki yapmış, ancak dövizin yukarı yönlü hareketi sakinleştirememiştir. Faizdeki yükselmenin ekonomide yol açacağı komplikasyonlar ise daha sonra görülecektir. Ekonomideki yapısal ve siyasî risklere çözüm bulunmadığı, hastalığa doğru teşhis konulup ardından doğru tedavi uygulanmadığı takdirde, piyasaların istikrar bulması mümkün olamayacaktır.

Seçimlerin yaklaştığı bu dönemde, hane halkının büyük bir kısmının borçlu olduğu ve mevcut siyasî krizin yarattığı güven bunalımının ekonomideki kırılgenliklerle birlikte bir ekonomik krizi tetikleyebilecek boyuta ulaştığı durumda, seçmenlerin yolsuzluk iddialarına karşı gösterdiği tolerans giderek azalacak ve özellikle de iktidarı destekleyen seçmenlerin siyasî tercihlerini yeniden değerlendirmesine sebep olabilecektir. Bu itibarla, siyasî ve ekonomik belirsizlik içinde gidilecek 30 Mart seçimleri sonrasında ortaya çıkacak tablonun, Türkiye siyasetinde yeni gelişmelere kapı aralayacak bir nitelik taşıması muhtemel olacaktır.